

نقعه حق یا تکلیف

خانواده از دیدگاه دین مبین اسلام کانونی است که پایه های عاطفی و معرفت انسانیها در آن شکل گرفته و نهادینه می شود و مسایل معنوی آنچنان دارای اهمیت می باشد که مسایل و تکالیف مالی با عنایت به هدف اصلی خانواده کم رنگ شده و روابط اعضا خانواده از جمله زن و شوهر بیشتر بر اساس مسایل عاطفی شکل گرفته و تداوم می یابد....

خانواده از دیدگاه دین مبین اسلام کانونی است که پایه های عاطفی و معرفت انسانیها در آن شکل گرفته و نهادینه می شود و مسایل معنوی آنچنان دارای اهمیت می باشد که مسایل و تکالیف مالی با عنایت به هدف اصلی خانواده کم رنگ شده و روابط اعضا خانواده از جمله زن و شوهر بیشتر بر اساس مسایل عاطفی شکل گرفته و تداوم می یابد و کمتر به دنبال حق و حقوق قانونی خود بوده و سعی بر همدلی و همکاری در جهت رسیدن به هدف والای زندگی دارند ولی با این حال در حقوق ایران که نشأت گرفته از مبانی فقهی می باشد جهت جلوگیری از تضییع حق برای این کانون گرم نیز يك سری قوانین صادر گردیده تا با رعایت آن استحکام خانواده بیشتر شده و طرفین را موظف به رعایت حقوق همدیگر نماید و تشکیل این کانون با جاری شدن صیغه عقد نکاح محقق می شود که برای این عقد شرایط خاصی مقرر گردیده است و جزء عقود تشریفاتی می باشد و با انعقاد این عقد يك سری حق و تکلیف بر عهده زن و شوهر قرار می گیرد. در ماده 1102 قانون مدنی قانونگذار بیان می کند همین که نکاح بطور صحت واقع شد روابط زوجیت بین طرفین موجود و حقوق و تکالیف در مقابل یکدیگر بر قرار می گردد .

از جمله حقوقی که برای زن ایجاد می شود نفقه می باشد که باید از سوی شوهر پرداخت شود در واقع نفقه برای زن حق و برای شوهر تکلیف می باشد بر اساس ماده 1107 قانون مدنی نفقه عبارت است از همه نیاز های متعارف و متناسب با وضعیت زن از قبیل مسکن البسه غذا اثاث منزل و هزینه های در مانی و بهداشتی و خادم در صورت عادت و احتیاج به واسطه نقصان یا مرض . بنابراین در هر حال نفقه بر عهده شوهر می باشد و متمول بودن زن تاثیری در این امر نداشته و این تکلیف را از عهده شوهر ساقط نمی کند و شوهر به این بهانه که چون زن دارای مکتب مالی و در آمد می باشد از پرداخت نفقه خودداری نماید. ملاک در پرداخت نفقه عرف است و باید با توجه به شرایط زن پرداخت شود چنانچه زنی در خانه پدرش دارای خادم بوده شوهر باید در پرداخت نفقه این امر را مد نظر قرار دهد و همچنین پرداخت هزینه تحصیل زن نیز با مراجعه به عرف بر عهده شوهر می باشد در مقابل این حق (نفقه) زن تکالیفی را بر عهده دارد که در صورت عدم انجام آنها اصطلاحاً ناشزه شناخته شده و مستحق نفقه نخواهد بود و جز در خصوص حق حبس موضوع ماده 1085 قانون مدنی که بیان می کند " زن می تواند تا مهریه او تسلیم نشده از ایفا وظایفی که در مقابل شوهر دارد امتناع کند و این امتناع مسقط حق نفقه نخواهد بود" زن به این بهانه که مهریه او پرداخت نشده نمی تواند از ایفا وظایف خود در قبال شوهر خودداری نماید چون حق حبس مذکور صرفاً زمانی می باشد که زن به اختیار خود و بدون اخذ مهریه اقدام به تمکین ننموده باشد چون در اینصورت می تواند نسبت به اخذ مهریه خود اقدام نماید ولی باید به وظایف خود در قبال شوهر عمل نماید تا ناشزه شناخته نشده و از دریافت نفقه محروم نماند.

وظایفی را که زن در قبال شوهر دارد با عنوان تمکین بیان می نمایند که دو نوع می باشد :

1- تمکین خاص که شامل ایفا وظایف زناشویی و ارضا نیازهای جنسی شوهر است.
2- تمکین عام که به معنای فرمانبرداری زن در تمام امور کلی زندگی و اطاعت از شوهر می باشد چون به بیان قانون مدنی ریاست خانواده از خصایص مرد می باشد.

و با تحقق تمکین عام و سربلندی از تمکین خاص و یا بر عکس نفقه تعلق نمی گیرد و هر کدام از شرایط یاد شده معنای تمکین کامل را تداعی نمی کند بنابراین نفقه زوجه ساقط می شود در کل اثبات انفاق در صورتی که دلایل و شواهد مشخصی بر عدم تمکین زوجه نباشد با مرد است و همینطور زمانی که ادعای عدم تمکین وجود دارد مرد باید ادعای خود را با مدارک و شواهد و اسناد به اثبات رساند . اما در شرایطی هم که زوجه حاضر به تمکین کامل بوده و زوج سر بلندی نماید هر چند تمکینی وجود ندارد به لحاظ وفای زوجه به حقوق قانونی خود مستحق نفقه است.

مطلب دیگر اینکه حق نفقه به واسطه فرمانبرداری زن از مرد است بنابر این اگر زنی بدون اجازه شوهر از خانه خارج شود برای مرد این ادعا ایجاد می شود که قصد به در خواست تمکین داشته و زن امکان اجابت را از بین برده لذا خروج بدون اجازه ' نفقه زن را خدشه دار می کند همچنین اگر زن بدون اجازه شوهر با شرایط موجود در قانون مدنی (ماده 1117 قانون مدنی) اشتغال به شغلی نماید در این صورت نیز نفقه او مورد خدشه واقع می شود .

قانونگذار جهت جلوگیری از تضییع حق زن برای نفقه ضمانت اجرایی هم تعیین نموده تا زمانی که شوهر به علل و عواملی از پرداخت نفقه جلو گیری نماید زن بتواند با توسل به قانون از این امر جلوگیری نموده و به آنچه که مستحق آن می باشد نایل گردد(البته این مورد در صورتی است که عدم پرداخت نفقه از سوی زن به دلیل عدم تمکین کامل زن نباشد) بر اساس ماده 642 قانون مجازات اسلامی عدم پرداخت نفقه به عنوان جرم شناخته شده و در صورتی که شوهر با داشتن استطاعت مالی از پرداخت نفقه زن خودداری نماید به حبس محکوم می

شود.

مهدي زاهدي

كارشناس حقوقي تبليغات اسلامي آذر بايجانشريقي